

ného rovněž věcný. Na úplný závěr jsou ještě připojeny krátké medailony všech autorů předkládaného prvního dílu plzeňských dějin, který i přes jisté připomínky představuje velmi solidní syntézu, jež si (nejen) ve městě svého vydání jistě najde cestu k početným čtenářům.

Jan Kilián

**Dana DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ – Jan ZELENKA a kol.,
Ženy a děti ve dvorské společnosti, Historický ústav, Praha 2015, 198 s.**

Uvedená kolektivní monografie je prvním výsledkem relativně nově zřízené instituce v rámci Historického ústavu akademie věd České republiky. Výzkumné centrum Dvory a rezidence ve středověku (založené v roce 2013) ovšem navazuje na dlouhodobější vědecké zaměření celého řešitelského kolektivu. Spolupracovníci se problematice věnují od roku 2005, kdy bylo na půdě Historického ústavu pořádáno první kolokvium Dvory a rezidence ve středověku. Předkládaná kniha je výsledkem již čtvrtého takového setkání, konaného 20. listopadu 2013 v Praze. Kniha tak přináší rozpracované příspěvky většiny přednášejících (kromě M. Nodla, M. Bravermanové a K. Benešovské).

Editori kolektivní monografie zvolili oproti kolokviu lehce odlišné rozčlenění dílčích problémových okruhů. V první, přehledové studii Dana Dvořáčková-Malá bilancuje historiografické kořeny stavu zkoumání. Potvrzuje fakt, že fenoménu středověkého dětství byla především českými historiky věnována doposud velice malá pozornost. Vyzdvihuje práce Noemi Rejchrtové, Pavla Spunara, Martina Nodla, nebo Barbory Kopiczkové. V ženské otázce je situace o něco lepší, ale porovnáme-li obě témata ve výzkumu raně novověké společnosti, došli bychom k jasným závěrům, že novověcí historikové mají v otázce žen i dětí mnohem bohatší historiografickou základnu. To je ovšem dáno pramennými materiály, které jsou k dispozici, a ty jsou pro období středověku dosti omezené – „knížecí/královská zrcadla“, úřední dokumenty (zásnubní/svatební smlouvy), účty dvora, v případě královen záznamy její kanceláře a v neposlední řadě literatura (kroniky nebo beletrie).

Všechny studie v knize vycházejí z těchto omezených pramenů. Kolektivní monografie je koncipována chronologicky podle běhu života. Začíná tedy mládím a výchovou, následně přechází do roviny sňatkové politiky (dívek i chlapců) a poslední kapitoly jsou věnovány již zcela ženské otázce. Lenka Blechová přináší rozbor dvou zrcadel (Jiljí Římský a Konrád z Megenberku) a jejich pohled na výchovu dětí. Ta je od sedmi let rozdělena na výchovu chlapců a dívek, přičemž více rozpracována je samozřejmě výchova chlapců. Oba autoři se v základních rysech shodují, ale autorka využívá spíše Konráda, protože jeho práce byla mnohem podrobnější. Zajímavým příspěvkem navazuje Sylvie Stanovská, která přibližuje chlapecké hrdiny ve třech středověkých dílech – Parzival od Wolframa z Eschenbachu, Alexandreis Waltra z Châtillonu a Legenda o Panně Marii od Jindřicha Klausnera. První dílo ukazuje postupnou výchovu chlapce v ideálního středověkého rytíře, druhé naopak ukazuje mladého Alexandra Makedonského jako již vyzrálou osobnost a hrdinu. Třetí literární text se dívá na dítě, jako na dosud čistou a hříchem neposkvrněnou

duši. Problematiku výchovy pak uzavírá Martin Holý, který svým příspěvkem překročil hranice středověku a věnuje se počátkům institucionalizovaného školství a náplni výuky na prvních školách.

Lenka Bobková se ve svém příspěvku věnuje dynastické politice Lucemburků. Začíná obecnými trendy lucemburské sňatkové politiky, přičemž zdůrazňuje fakt, že s ní začal již Jan Lucemburský a Karel IV. v ní pokračoval a plně rozvinul. Následně se zaměřuje na jeden konkrétní směr, a to na spojenectví s německým rodem Zollernů, což mělo Lucemburkům, potažmo celému Českému království, zajistit spojení na západní hranici. Článek Boženy Czwojdrakové ukazuje, jak vypadal dvůr čtyř manželek polského krále Vladislava II. Jagelly. Vychází z dochovaných účetních materiálů a je tedy možné rozpoznat jednotlivé dvorské úřady a funkce i jejich případnou proměnu v čase a ve spojitosti s konkrétní královnou.

Na problematiku dvora a výskytu žen na dvoře se zaměřuje i Daniela Dvořáčková, která předkládá zajímavou mikrohistorickou sondu osudů dvorní dámy na uherském dvoře Zikmunda Lucemburského Kláry, dcery Feliciána Zacha, a její rodiny, uherské šlechtičny Hedvivy Mazovské a královny vdovy Barbory Celské. Na základě několika zmínek v dobových kronikách doplňuje známé události a vytváří plastický obraz dvorních intrik, do nichž se ženy zapletly. Robert Šimůnek se snaží připomenout ženy na dvoře ve služebném postavení a v neposlední řadě přináší přehled možných pramenů, které lze využít k poznání toho, jaké ženy se na dvorech vyskytovaly. Zde mluví především o nekrologiích, testamentech, šlechtické korespondenci, smolných knihách a účetnictví. Jako okrajový zdroj informací zmiňuje i ikonografické prameny.

Poslední část knihy je věnována specifické problematice, a to královniným lénům. Příspěvek Barbory Kopyčkové se zaměřuje na konkrétní otázku věnných měst českých královen v období 14.–15. století. Konkrétně, jaká města královna dostala, jak s nimi hospodařila a jaké další zdroje financí mohly královně (později i vdovy) mít. Jan Zelenka se na problematiku královniných lén dívá spíše z metodologického hlediska a pohledem pramenů diplomatické povahy.

Eva Němečková